

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: ÇARŞAMBA TİCARET BORSASI MYO ÖRNEĞİ

Burçin ÖNER*

Murat KAHYAĞLU**

Azize Zehra ÇELENLİ BAŞARAN***

ÖZ

Toplumlarda, devletin uyguladığı sosyal politikaların başlıca hedefi olan barış, adalet ve refah unsurlarının artırılması için yaşanan ülkenin ekonomik anlamda gelişmiş olmasının yanı sıra yeniliklerle sürdürülebilir hale getirilmiş olması gerekmektedir. Bunun için çalışmaya elverişli genç nüfusun istihdamının sağlanması gerekmektedir. İstihdamın sağlanması için risk alabilen, fırsatlara odaklanmış, değişim odaklı, yüksek başarıya ihtiyacı gibi özelliklere sahip bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Gençlerin istihdam sahibi olabilmeleri için gerekli eğitimi en iyi şekilde almış olmalarının yanı sıra teknik ve teorik anlamda kendilerini yetiştirmeleri gerekmektedir. Bu durumda kaliteli eleman yetiştirilerek topluma kazandırılmasında üniversitelerin görevi oldukça büyüktür.

Geleceğin potansiyel girişimcileri olan üniversite öğrencilerinin, girişimciliğe bakış açılarını ölçmek ve öğrencilerin kişisel özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini belirlemek gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda gerekli bulguların elde edilebilmesi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Çarşamba Ticaret Borsası Meslek Yüksek Okulunda okuyan 2. Sınıf öğrencilerine girişimcilik düzeylerini belirlemek ve geleceğe yönelik beklentilerini ortaya koymak için anket çalışması uygulanmış ve gerekli istatistiksel analizler SPSS programı ile değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimci, MYO Öğrencilerinin Girişimcilik Özellikleri, Girişimciliği Etkileyen Faktörler

A SURVEY OF VOCATIONAL HIGH SCHOOL STUDENTS' TENDENCY ONTO ENTREPRENEURSHIP: EXAMPLE OF TRADE EXCHANGE OF ÇARŞAMBA VOCATIONAL HIGH SCHOOL

ABSTRACT

In the societies, the major objective of social policy that the state apply, the peace, justice and improved economic sense of living the country to increase the prosperity element must be made sustainable by being developed, as well as innovation. For this, it is necessary to ensure adequate employment for young people to work. In order to ensure this employment, there is a need for individuals with features who can take risks to provide employment opportunities for focused change-oriented and individuals with features such as the need for high achievement. For young people's employment it is necessary to have best education for them as well as being able to have received the best technical and theoretical sense must improve them. In this case the role of the universities is very important for bringing up qualified people and introduces them to society.

It is necessary to reveal the tendency of the university student's evaluate their point of view about the entrepreneurship and to identify their characteristic feature's impact on their tendency to entrepreneurship. For this purpose, a survey is applied to 2nd grade students, studying at Ondokuz Mayıs University Çarşamba Mercantile Exchange Occupation School, to determine their level of entrepreneurship and reveal their expectations for the future. The necessary statistical analyzes were interpreted by using SPSS.

Keywords: Entrepreneurialism, Entrepreneur, Entrepreneurial Traits of MYO Students, Factors Affecting Entrepreneurialism

*Gazi Üniversitesi, İstatistik Anabilim Dalı, burcinoner6858@gmail.com

**Öğretim Görevlisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Çarşamba Ticaret Borsası MYO,
murat.kahyaoglu@omu.edu.tr

***Öğretim Görevlisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Çarşamba Ticaret Borsası MYO, azize.celenli@omu.edu.tr

GİRİŞ

Ülkelerin gelişmişliğini gösteren ekonomik büyüklüğün oluşmasında, artırılmasında ve sürdürülebilir hale gelmesindeki başlıca faktörlerden biri girişimciliktir. Bir ülkede özellikle genç yaştaki girişimcilerin sayısı ne kadar fazla olursa o ülkenin gelecekteki ekonomik konumu, rekabet ettiği diğer ülkelere göre çok daha iyi yerlerde olacaktır.

Girişimci kelimesi Arapçada ‘şebis’ kelimesinden türetilmiş teşebbüs anlamına gelmektedir. Bu kelime yapışkan demektir ve Türkçemizde girişimci ‘müteşebbis’ olarak da kullanılmaktadır yani teşebbüs eden girişen anlamlarına gelmektedir. Girişimcilik kavramının tarihsel gelişimi, kelimenin çok boyutlu olması ve giderek öneminin daha belirginleşmesi sebebi birden fazla tanıma sahip olmasıdır. Girişimcilik literatürde geniş anlamda kabul görmüş, ilk girişimcilik tanımı Richard Cantillon tarafından yapılmıştır (Timothy, 2013:280). Cantillon’a göre girişimci; kar elde etmek amacıyla işi organize eden ve işin risklerini üstlenen kişi olarak tanımlanmıştır. Girişimciyi, sermaye sağlayan ve faiz alan kişiyle, yönetsel yeteneklerini kullanarak kâr sağlayan kişi arasında ayırım yapılmasıdır şeklinde tanımlamıştır (Walker, 1876:245). Girişimcilik kavramını, inisiyatif alınarak bazı sosyo-ekonomik mekanizmaların organize edilerek başarısızlık riskinin kabullenilmesi olarak tanımlamıştır (Shapiro, 1975:84). Son olarak girişimcilik en dar anlamıyla, fikirleri ortaya koyma, onları ürün ve hizmete dönüştürme, daha sonra da pazara sunma faaliyetlerinden oluşmaktadır (Zhao, 2005:26).

Girişimcilik küresel dünyada önemini her geçen gün artıran bir kavramdır. Bunun nedenlerinden en önemlisi bir ülkenin elinde bulunan kıt kaynakları optimum şekilde değerlendirecek ve toplumun gereksinmelerini karşılayacak olan ürün ya da hizmetleri üretmek için karşısına çıkan fırsatları değerlendirerek, yeni fikirler geliştirerek ve bunları gerçekleştirmek için amacına uygun bir örgüt kurarak aynı zamanda bunları yaparken bütün riskleri üzerinde taşıyacak olan bireyler, girişimcilik özelliklerini sahiptir. Hangi şekilde olursa olsun girişimcilik bir süreci ifade etmekte ve temelde altı aşamadan oluşmaktadır (Morris,1998:27). Bunlar, fırsatı görmek ve tanımlamak, fikir geliştirmek, gerekli kaynakları tespit etmek, gerekli kaynakları temin etmek, fikri uygulamaya sokmak ve yönetmek, risk almak şeklindedir.

Girişimciliği tetikleyen sosyal, ekonomik, teknolojik, politik, demografik, kişisel ve çevresel etkenlerin yanı sıra birçok etken vardır. Bu etkenlerin, girişimcilik özelliklerine katkısı toplum ya da bireyler için farklılıklar gösterebilmektedir. Devlet, toplumun refah düzeyini artırabilmek için, ekonominin canlanması, büyümesi ve gelişmesini sağlayacak aktif istihdam politikalarına ağırlık vermek zorundadır. Girişimcileri desteklemek adına, hukuki alt yapı, çeşitli meslek edindirme ve girişimcilik eğitimleri, üniversitelerle işbirliği içerisinde değişik seminer, toplantı ve sempozyumlar düzenlemelidir. Bunların yanı sıra yeni girişimcileri desteklemek adına çeşitli ödüller, hibeler veya yatırım sübvansiyonları vermektedir. Akademik anlamda ise üniversitelerin her bölüm ya da program öğrencilerine girişimcilik bir ders olarak anlatılması çabası içerisinde. Çünkü ne kadar çok üniversite ya da yüksekokul mezunu öğrenci bu yönde gelişir ve karşısına çıkan fırsatları somut olarak değerlendirebilme imkânına sahip olursa, istihdam alanları olan özel işletme sayısı hızla artacak ve ülkede büyük oranda işsizlik önlenmiş olacaktır.

Girişimci nüfusun artması ile önlenen işsizlik devletin sosyal politika sorunlarından biri ve en önemlisi olan istihdam sorununu azaltacak ve bu azalmanın sonucu olarak genç nüfus sürekli, düzenli ve sağlıklı bir gelir elde edecektir. Bu da, temelde birey olmak üzere aile ve bütün bir toplum üzerinde refah ve barış etkisi sağlayacaktır. Girişimcilik ruhunun

oluşmasında ve başarılı bir şekilde sürdürülmesinde ilgili toplumun kültürünün de etkisi söz konusudur. Kültür bireyler aracılığı ile nesilden nesile geçeceğinden bireylere eğitim yoluyla girişimcilik ruhunun verilmesi önemli hâle gelmiştir. Genel olarak eğitimin gençlerin tutum ve gelecekle ilgili arzu ve hayalleri üzerindeki etkisinden dolayı potansiyel girişimcilerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi bakımından da bir gereksinim olarak önemi anlaşılmaya başlanmıştır (Dündar ve Ağca, 2007:123).

Bu çalışmada henüz yaşları çok genç diyebileceğimiz Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Çarşamba Ticaret Borsası Meslek Yüksek Okulu'nda çeşitli programlarda eğitim gören ikinci sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma yapılmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Girişimcilik, bir iş fikrine sahip olarak pazardaki fırsatları değerlendirerek mal ve hizmet üretmek amacıyla üretim faktörlerini bir araya getirilerek işletilmesiyle ilgili faaliyetlerdir (Başar ve diğerleri, 2013:10). Girişimci ise tanımdaki faaliyetleri gerçekleştirmek için gayret gösteren kişi olarak tanımlanır. Her ne kadar girişimciliğin tanımında üretim faktörlerini bir araya getiren kişi girişimci olarak tanımlansa da zaman içerisinde girişimcilik, dördüncü üretim faktörü olarak emek, sermaye ve doğal kaynaklarla beraber yerini almıştır.

Girişimcilikle ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında üç tür yaklaşımdan söz etmek mümkündür. Bunlardan ilki girişimciliği daha çok psikolojik, demografik ve kişilik özellikleri üzerinde durarak girişimciyi açıklayan **bireysel yaklaşımdır**. Bu yaklaşımda temel soru 'niçin belirli kişilerin bir işletme kurdukları ve girişimci olarak başarı gösterdikleriyle' ilgilidir (Litttunen, 2000:296). Buna göre bu kişilerde yüksek başarı ihtiyacı, bireysel risk üstlenme davranışı ve içsel kontrol odaklı eğilim hâkimdir. İnsanın daha çok kendi kişisel özelliklerinden kaynaklanan durumlarla ilgilenir. İkinci yaklaşım olarak, girişimcilik çalışmalarında bireysel unsurların yanı sıra içinde bulunulan çevrenin de girişimciliği etkilediğini savunan **çevresel yaklaşımdır**. Girişimci sürekli çevresiyle karşılıklı olarak etkileşim içerisinde ve bulunduğu sosyal, siyasi, ekonomik ve teknolojik çevreler, kişilerin girişimcilik kimliğine olumlu etkiler sağlayabileceği gibi negatif yönde de etkileyebilir. Mesela faiz oranlarının, hükümet politikalarının, aile bireylerinin ve iletişim olanaklarının girişimcilik üzerinde önemli etkileri vardır. Son yaklaşım olarak, var olan bir işletmenin yönetsel faaliyetleri sonucundaki girişimcilik özellikleri üzerinde duran **firma yaklaşımdır**. Örgüte yenilik katan, canlılık veren, harekete geçiren ve dış dünya ile açık bir sistem oluşturarak kaynak kullanmadan önce fırsatları kovalayan bir girişimci, bulunduğu konumdan memnun olan klasik bir yönetici tipinden daha etkilidir.

Girişimciliğin Önemi

Girişimciliğin ekonomik, sosyal ve bireysel olmak üzere üç önemli işlevi bulunmaktadır. Ekonomik işlevine baktığımızda, girişimcilik ilk olarak ülke içerisinde yeni istihdam kaynakları yaratarak işsizliği azaltmayı hedeflemektedir, bu hedef doğrultusunda işsizliğin azalmasına bağlı olarak üretim faktörlerinin tümünün üretime katılmasıyla ekonomik büyümenin hızını giderek arttırmaktadır. Böylece büyüyen ekonomi beraberinde yeni fırsatları, farklı sanayi ya da hizmet sektörlerinin gelişmesini ve

bölgesel anlamda girişimci sayısının artmasıyla beraber o bölgenin kalkınmışlık düzeyinin yükselmesini sağlamaktadır. Ekonomideki bu olumlu gelişmeler sonucunda daha fazla parasal kaynak toplumun refahını artırıcı faaliyetlerde kullanılarak değerlendirilebilir. Sosyal yönden yeni ürün ve hizmetlerin toplum yararına sunulması, girişimcide bulunan yenilikçi, risk üstlenme, başarıma gibi temel psikolojik özelliklerin toplumda giderek bir kültür haline gelmesini, toplumdaki gelir eşitsizliğinin azalmasını ve beraberinde toplum huzurunun artmasını sağlamaktadır. Bireysel anlamda ise kendi isteğiyle bir başarı hikâyesi oluşturacak kişiler hem ekonomik hem de psikolojik yönden tatmin olması gibi fonksiyonlara sahiptir.

Girişimcilik Özellikleri

Girişimcilik ile çalışmalara bakıldığında bir kişinin ya da kişilerden oluşan bir örgütün girişimci olup olmadığını belirleyen aşağıdaki faktörler üzerinde durulduğu görülmüştür.

Risk alma: Diğer insanlara oranla girişimciler daha fazla risk alma eğilimi içerisindedirler. Risk girişimci için gerekli olan bir ön koşul olarak kabul edilmektedir. Girişimci katlandığı bu riski avantaja dönüştürmeli ve bundan da fayda sağlamayı bilmelidir (Macko ve Tadeusz,2009:470). Araştırmacılar yapılan çalışmalarla risk alma davranışını çeşitli kategorilerde ele almıştır. Örneğin Mc Clelland risk alma ve başarıma amacını gerçekleştirmek ve kişinin bu yöndeki motivasyonu sonucunda ortaya çıktığını savunmuştur. Başka bir çalışmada ise girişimci orta düzey bir risk alma eğiliminde olan kişi olarak tanımlanmıştır (Mc Clelland,2000:2).

İçsel kontrol: İçsel kontrol odağına sahip olan kişilerin yetenekleriyle, hünelerleriyle ve gayretleriyle yaptıkları işlerin sonuçlarını kendi istedikleri şekilde etkileyeceklerini ayrıca içsel kontrol bireyin, olayların dış etkenler tarafından şekillenmesinden ziyade kendi davranışları sonucu şekillendiğine inanmasıdır (Mueller ve Thomas, 2001:52).

Başarıma ihtiyacı: Kişinin, olayları kendi sorumluluk ve kararları ile olumlu neticelere ulaştığını görmesi ve tatmin olmak istemesidir. Bu konuda başarıma ihtiyacını girişimcilik davranışlarını etkileyen önemli bir faktör olarak savunmuştur (Mc Clelland, 1961:16).

Yaratıcılık: Girişimciliğin değişik süreç ve periyotlarında yeni fikir ve tekniklerin oluşumunda bilgi, yaratıcılık ve girişimcilik faktörlerini ilişkilendirmiş ve bilginin soyuttan somut hale geçmesinde yaratıcılığın anahtar faktör olduğunu ileri sürmüştür.

Yenilikçilik: Yenilikçilik kavram olarak hem bir süreci hem de bir sonucu anlatır. Yenilikçilik, süreç olarak bir fikri pazarlanabilir bir ürün ya da hizmete, yeni ya da geliştirilmiş bir imalat ve dağıtım yöntemine veya yeni bir toplumsal hizmet yöntemine dönüştürmeyi ifade eder (Emine Başar ve diğerleri, 2013, s14).

Belirsizliğe tolerans: Belirsiz bir durum, kişinin yeterli bilgiye sahip olmadığından veya kategorize edilmemiş olay şeklinde tanımlanmaktadır. Belirsizliğe tolerans ise kişinin bu durumu kendi lehine çevirebilecek şekilde olumlu cevap verebilme yeteneği olarak tanımlanır.

Bağımsızlık: Bağımsızlık, kişinin kendi kendine iş yapabilme yeteneği olarak adlandırılır. Bu yeteneği ön planda olan kişiler bağımlı statüler altında çalışma yerine kendi işinin patronu olma yönünde eğilim gösterirler.

Beşeri ilişki: Girişimcilikte kişilerarası iletişim son derece önemlidir. Bazen bir kamu görevlisi, bazen beraber çalışacağınız iş arkadaşlarınız, bazen müşterileriniz, bazen tedarikçilerinizle sürekli bir iletişim içerisinde olmanız gerekmektedir. Bu nedenle

kişiler arasında kurulan olumlu iletişim beraberinde uyum içerisinde çalışabilme ortamını sağlayarak girişimciyi veya girişimciliği olumlu yönde etkilemektedir. Sonuç olarak girişimci insan ilişkileri yüksek kişiler olmalıdır.

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR UYGULAMA

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Araştırmanın amacı önlisans düzeyinde eğitim alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini belirlemek ve bu eğilimi bulmamıza yardımcı olan önemli girişimcilik özelliklerini demografik ya da eğitim aldıkları programların nasıl bir etkisi olduğunu ölçmek ve karşılaştırma yapmaktır. Bunun için önlisans düzeyinde eğitim vermekte olan Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Çarşamba Ticaret Borsası Meslek Yüksek Okulunda çeşitli programlarda okuyan öğrencilere yönelik bir anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada oluşturulan anketteki sorular daha önceki çalışmalarda da kullanılmış ve sorulardan yararlanılarak yeni bir anket formu oluşturulmuştur. Sorular kendi aralarında girişimciliği belirleyen sekiz temel özelliğe yönelik olarak her özelliği ortaya çıkarmak için beşer sorudan olmak üzere toplam 40 sorudan oluşmaktadır. Öğrencilere bu soru ifadelerine 5'li likert tipi cevaplama yöntemleri ile ölçülmüştür. Soruların ilk bölümün de demografik sorular sorulmuştur. Elde edilen verilerin güvenilirlik analizi ile beraber SPSS programı kullanılarak gerekli analizler yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Güvenilirlik Analizi

Bu çalışmada güvenilirlik analizi, iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada tüm girişimcilik özellikleri topluca güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Tüm özellikler için, araştırmanın güvenilirliği Alpha 0,877 ile %80 üzeri sonuç vermektedir. Araştırmanın güvenilirlik sonuçlarının % 60'ın üzerinde olması, ölçeğin yeterli güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu ve toplum taramalarında kullanılabileceğini; % 80'in üzerinde olması, yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu ve toplum taramalarının yanında bilimsel yargıların oluşturulmasında güvenle uygulanabileceğini göstermektedir. Bu durumda ölçek yüksek güvenilirlik düzeyine sahiptir ve bilimsel çalışmalar ve toplumsal taramalarda güvenle kullanılabilir.

Girişimcilik özelliklerini ölçmeye yönelik 8 temel karakterin ayrı ayrı güvenilirlik analizi sonuçları ayrıca tabloda belirtilmiştir (Tablo1). Girişimcilik özelliklerinden, belirsizliğe tolerans, bağımsızlık ihtiyacı ve risk alma yönünden, Alpha'nın % 60 'altında olduğu, diğer özellikler yönünden % 60'ın üzerinde olduğu tablodan görülmektedir.

Tablo1: Girişimci Özellikleri Açısından Güvenilirlik Analizi.

Girişimci Kişisel Özellikler	Cronbach's Alpha	N = soru sayısı
Tüm Girişimcilik Özellikleri	0,877	8
Belirsizliğe Tolerans	0,387	5
Bağımsızlık İhtiyacı	0,548	5
Risk Alma	0,505	5
Yenilikçilik	0,719	5
Başarma İhtiyacı	0,673	5
İnsanlar ile İlişki	0,745	5
İçsel Kontrol	0,652	5
Yaratıcılık	0,740	5

Tüm girişimcilik özellikleri bakımından incelendiğinde;
H₀: Ölçeği oluşturan sorular toplanabilir özellikte değildir.
H₁: Ölçeği oluşturan sorular toplanabilir özelliktedir.

Toplanabilirlik için Tukey testiyle ANOVA sonuçlarına göre F test istatistiği değeri 87,737 ve p değeri de 0,000 çıkmıştır. Buna göre $p < 0,001$ olduğu için H₁ hipotezi kabul edilemez. Dolayısıyla ölçeği oluşturan sorular toplanabilir özelliktedir. Ölçeği oluşturan sorular homojen ve birbirleri ile ilişkili sorulardır. Bu açıdan içerdikleri seçenekler ve puanlama bakımından likert tipi toplanabilir bir ölçektir.

H₀: Ölçek etkin değildir
H₁: Ölçek etkindir.

Ölçek, “Samsun Çarşamba Ticaret Borsası Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik potansiyelleri” için yapılan ölçüme, Hotelling’s T² testinde (F=23,518) $p=0,000 < 0,001$ olduğundan H₀ ret edilir ve bu durumda etkin bir ölçektir, yorumu yapılabilir. Ölçek, homojen yapıda sorulardan oluşan güçlü ve özgün bir ölçek olarak kabul edilebilir. Güvenirlik analizi uygulamaları bakımından ölçek tasarımı (modeli) uygun yapıdadır.

Ölçek, Inter Class Corelation (ICC) kriterine göre değerlendirildiğinde, hem ölçek yarımalarının varyansları hem de toplam varyans birbirleri ile benzerlik göstermektedir. Bu açıdan ölçek sorularının sıralanışı ve yapı özellikleri bakımından geçerli ve güvenilir bir ölçektir. Hem tek tek sorular bakımından ($p=0,000 < 0,001$) tutarlı hem de otalama ölçüler bakımından ($p=0,000 < 0,001$) güvenilir yapı geçerliliğine sahiptir.

Örneklemin Demografik Yapısı

Araştırma için belirlenen örneklem araştırmanın ihtiyacına uygun olarak Samsun Çarşamba Ticaret Borsası Meslek Yüksekokulu'nun 4 ayrı bölümünden seçilen öğrencilerden oluşmuştur. Bu bölümler, Muhasebe, Bankacılık ve Sigortacılık, Bilgisayar programcılığı ve Çağrı Merkezi bölümleridir. Örneklem seçiminde grupların birbirinden farklı eğitim almış öğrenciler olmasına dikkat edilmiştir. Bu düzeyde, öğrencilerin kendi işlerini kurmaya ilişkin olarak ileriye dönük öngörülerde bulunmaya başlayacağı varsayılmıştır. Seçilen örneklemin yapısı grupların girişimcilik eğilimleri arasındaki farklılığı gösterebilecek değişiklikler içermektedir. Ayrıca, katılımcıların demografik özellikleri, demografik yapının daha iyi görülebilmesi açısından tablolandırılmıştır (Tablo 2). Tablo2.'de görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğrencilerin % 48,4'ü erkek, % 51,6'sı bayandır. Öğrencilerin % 36,4'ü Muhasebe, % 24,4'ü Bankacılık ve Sigortacılık, % 26,7'si Bilgisayar Programcılığı ve % 12,4'ü de Çağrı Merkezi bölümünde öğrenim görmektedir. Ailelerin gelir düzeyine bakıldığında, katılımcıların ailelerinin % 19,8'inin 1000 TL ve altı, % 31,8'inin 1000-1500 TL, % 28,3'ünün 1500-2000 TL arasında, % 8,5'inin 2000-2500 TL arasında ve % 11,6'sının da 2500 TL'den fazla gelire sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan kesin yargılara ulaşmak mümkün olamamaktadır. Bu nedenle, demografik değişkenler üzerinde ileriki bölümlerde istatistiksel analizler yapılmıştır.

Tablo 2: *Örneklemin Demografik Yapısı.*

<u>Kişi Sayısı:</u> 261	<u>Gelir Seviyesi</u>
<u>Cinsiyet:</u> %48,4 Erkek, %51,6 Bayan	% 19,8 1000 TL ve altı
<u>Kardeş Sayısı</u>	% 31,8 1000-1500 TL
% 2,3 Tek Çocuk	% 28,3 1500-2000 TL
% 28,3 İki Çocuk	% 8,5 2000-2500 TL
% 38,4 Üç Çocuk	% 11,6 2500 TL ve üzeri
% 19,8 Dört Çocuk	<u>Baba Mesleği</u>
% 11,2 Beş Çocuk ve Fazla	% 23,6 İşçi
<u>Bölüm</u>	% 6,6 Memur
% 36,4 Muhasebe	% 18,2 İş adamı-Esnaf
% 24,4 Bankacılık ve Sigortacılık	% 14,3 Çiftçi
% 26,7 Bilgisayar programcılığı	% 37,2 Diğer
% 12,4 Çağrı Merkezi	

Girişimci Özellikleri Yönünden Tüm Örneklemın Değerlendirilmesi

Tüm örnekleme ilişkin girişimcilik özellikleri düzeyinin sonuçları aşağıdaki tabloda (Tablo3.) verilmiştir. Bu tabloda, başarıma ihtiyacı, risk alma, yenilikçilik, yaratıcılık yönünden tüm örneklemin ortalamasının yüksek olduğu; beklenmedik olaylara tolerans özelliği yönünden ise, ortalamanın düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, üniversitenin genelini yansıtmaması açısından önemlidir. Sonraki bölümlerde, bu sonuçlar fakülte bazındaki sonuçlarla karşılaştırılacaktır.

Tablo 3: Meslek Yüksek Okulu Örnekleminin Girişimci Kişilik Özellikleri Bakımından Değerlendirilmesi (n= 258) (En az 1, en çok 5 olacak şekilde değerlendirilmiştir).

Girişimci Kişilik Özellikleri	Ortalama(M)	Standart Sapma(SD)
Belirsizliğe Tolerans	3,1372	0,978088
Bağımsızlık İhtiyacı	3,59842	1,271104
Risk Alma	3,54498	1,190712
Yenilikçilik	3,95348	0,934526
Başarıma İhtiyacı	3,98062	1,023244
İnsan ile İlişki	3,96666	0,95973
İçsel Kontrol	4,0341	1,046488
Yaratıcılık	4,07442	0,906174
Ortalamalar	3,786235	1,038758

Bölümlerin Girişimcilik Özellikleri Yönünden Karşılaştırılması

Bu çalışmanın amaçlarından birisi de, farklı bölümlerdeki öğrencilerin girişimcilik eğilimleri yönünden aralarında bir fark olup olmadığını, araştırmaktır. Bu karşılaştırmayı yapmak için bölüm örneklemlerinin girişimci kişilik özelliklerine yönelik sorulara verilen cevapların ortalama ve standart sapmaları, Tablo 4’de verilmiştir. Bu tablo ile bir kısım sonuçlara ulaşmak mümkün olmuştur. Örneğin, tabloda görüldüğü üzere Çağrı Merkezi grubu girişimcilik özellikleri açısından ortalaması meslek yüksekokulu ortalaması olan 3,79’dan yüksek ortalama göstermektedir. Diğerlerinin ortalamaları ise meslek yüksekokulu ortalamasına çok yakındır. Çağrı Merkezi grubu, diğer gruplara göre daha

yüksek ortalama (3,9149) gösterir. Standart sapmalar açısından değerlendirildiğinde Bankacılık ve Sigortacılık grubunun en küçük standart sapmaya sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bölüm düzeyindeki katılımcıların beklenmedik olaylara karşı tolerans düzeylerinin ölçüm sonuçları, diğer durumlara göre düşük ortalamalı bir benzerlik içermektedir. Bu duruma karşın, içsel kontrol, insan ile ilişki, yenilikçilik ve başarıma ihtiyacı daha yüksek ortalamalı bir tablo sergilemektedir.

Tablo 4: Fakülte Örneklemelerinin Girişimcilik Özellikleri Yönünden ortalama (ort.) ve Standart Sapmaları (S.S.) Karşılaştırılması (En az 1, en çok 5 olacak şekilde değerlendirilmiştir).

BÖLÜMLER	Muhasebe		Bankacılık ve Sigortacılık		Bilgisayar programcılığı		Çağrı Merkezi	
	Or t	S.S.	Or t	S.S.	Or t	S.S.	Or t	S.S.
GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİ								
Belirsizliğe Tolerans	3,06	1,25	3,11	1,23	3,14	1,21	3,38	1,23
Bağımsızlık İhtiyacı	3,57	1,26	3,54	1,27	3,62	1,25	3,70	1,33
Risk Alma	3,58	1,16	3,37	1,20	3,64	1,17	3,56	1,20
Yenilikçilik	3,96	0,88	4,01	0,86	3,85	0,99	4,01	1,04
Başarıma İhtiyacı	3,93	0,97	4,12	0,95	3,89	1,11	4,01	1,00
İnsan ile İlişki	4,01	0,89	3,94	0,89	3,86	1,04	4,11	1,02
İçsel Kontrol	4,04	1,03	4,04	1,01	3,93	1,09	4,20	1,02
Yaratıcılık	4,14	0,87	3,95	0,90	3,97	0,93	4,31	0,83
Ortalamalar	3,78	1,04	3,76	1,04	3,74	1,10	3,91	1,08

Bölümler arasında girişimcilik özellikleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında başarıma ihtiyacı düzeyi Bankacılık ve Sigortacılık bölümü örnekleminde yüksek; risk alma düzeyi Bilgisayar programcılığı bölümü örnekleminde yüksek; belirsizliğe tolerans, bağımsızlık ihtiyacı, yenilikçilik, insan ile ilişki, içsel kontrol ve yaratıcılık Çağrı Hizmetleri grubu yüksek bir ortalama sergilemektedir. Muhasebe bölümü örnekleminin ise herhangi bir özellik yönünden üstünlüğü görülmemektedir.

Farklı bölümlerin girişimcilik özellikleri bakımından aralarında farklılık olup olmadığını test etmek için ilk olarak araştırma hipotezi kurulmuştur. Sonraki aşamada test istatistiği olarak her bir özelliğe göre ayrı ayrı Varyans Analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ANOVA tablosundan p olasılık değeri ile $\alpha = 0,05$ değeri karşılaştırılarak karar verilmiştir. Eğer p değeri α değerinden küçük ise H0 hipotezi kabul edilemez ya da H1 hipotezi kabul edilir. Eğer p değeri α değerinden büyük ise H0 hipotezi kabul edilir.

Her bir girişimcilik özelliğine göre ayrı ayrı hipotezler oluşturulmuştur.

H₀: İlgili bölümün (Muhasebe, Bankacılık ve Sigortacılık, Bilgisayar Programcılığı ve Çağrı Hizmetleri bölümleri) öğrencilerinin Girişimciliğin ilgili özelliğinin eğilimleri arasında, farklılık yoktur.

H₁: İlgili bölümün (Muhasebe, Bankacılık ve Sigortacılık, Bilgisayar Programcılığı ve Çağrı Hizmetleri bölümleri) öğrencilerin Girişimciliğin ilgili özelliğinin eğilimleri arasında, farklılık vardır.

Tablo 5: Farklı Bölümlerin Girişimcilik Özelliklerine göre Karşılaştırılması

GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİ	SPSS SONUCUNA GÖRE P DEĞERİ	KARŞILAŞTIRMA ($\alpha = 0,05$)	KARAR
Risk Alma	0,038	0,038<0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilemez.
İçsel Kontrol	0,093	0,093>0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilir.
Başarma İhtiyacı	0,033	0,033<0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilemez.
Yaratıcılık	0,000	0,000<0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilemez.
Yenilikçilik	0,143	0,143>0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilir.
Belirsizliğe Tolerans	0,087	0,087>0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilir.
Bağımsızlık	0,599	0,599>0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilir.
İnsan İlişkileri	0,051	0,051>0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilir.

İlgili girişimcilik özelliği için eğer H₀ hipotezi kabul edilemez ise Bölümler arasında girişimcilik özellikleri bakımından farklılıklar olduğunu belirtmektedir. Bu farklılığın hangi bölümler arasında olduğu anlayabilmek için homojenliğine bakılarak çoklu Karşılaştırma testleri uygulanarak hangi bölümlerin farklılık gösterdiği belirlenir.

Her bir girişimcilik özelliği için ayrı ayrı homojen olup olmadığını belirten hipotezler kurulmuş ve Levene test istatistiği ile sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan test sonuçları Tablo 6'da belirtilmiştir.

Tablo 6: Homojenlik Testi karşılaştırması

GİRİŞİMCİLİK ÖZELLİKLERİ	Levene test istatistiği p değeri	KARŞILAŞTIRMA ($\alpha = 0,05$)	KARAR
Risk Alma	0,104	0,104>0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilir.
İçsel Kontrol	0,736	0,736>0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilir.
Başarma İhtiyacı	0,078	0,078>0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilir.
Yaratıcılık	0,653	0,653>0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilir.
Yenilikçilik	0,003	0,003<0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilemez.
Belirsizliğe Tolerans	0,033	0,033>0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilemez.
Bağımsızlık	0,590	0,590>0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilir.
İnsan İlişkileri	0,003	0,003<0,05	H ₀ Hipotezi kabul edilemez.

Test sonuçlarına göre ilgili özelliğe ait verilerin homojen olması ve Anova testi sonucunda H₀ hipotezinin kabul edildiği durumda ikili karşılaştırma testi olan Tukey testi sonucuna bakılarak hangi iki bölüm arasında farklılıklar olduğu tespit edilir. Anova testine göre H₀ hipotezinin kabul edildiği girişimcilik özellikleri ve hangi bölümde farklılıklar gösterildiği Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo7: Girişimcilik Özelliklerine göre hangi bölümler arasında farklılıklar var?

Anova Test İstatistiğine Göre H ₀ Hipotezinin Kabul Edilen Girişimcilik Özelliği	Farklılık Gösteren Bölümler
Risk Alma	Bankacılık ve Bilgisayar Programcılığı bölümleri
Başarma İhtiyacı	Bankacılık ve Bilgisayar Programcılığı bölümleri
Yaratıcılık	Muhasebe ile Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Çağrı Merkezi ile Bankacılık ve Sigortacılık Bölümleri Çağrı Merkezi ile Bilgisayar Programcılığı Bölümleri

Girişimcilik özelliklerine göre her bir bölüm ANOVA testi ile karşılaştırılarak aralarında farklılıklar olup olmadığına karar verilmiştir. Özelliklere göre farklılık gösteren bölümleri tespit etmek için Homojen olup olmadıklarına bakılarak Tukey Testi ile karar verildi. Sonuç olarak Risk alma özelliğinde Bankacılık ve Bilgisayar Programcılığı Bölümleri arasında, Başarma İhtiyacı özelliğinde Bankacılık ve bilgisayar Programcılığı bölümleri arasında ve Yaratıcılık özelliği bakımından Muhasebe ile Bankacılık ve Sigortacılık Programı arasında ve yine yaratıcılık özelliği bakımından Çağrı Hizmeti Merkezi ile Bankacılık ve Sigortacılık Programları arasında farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır.

SONUÇ

Her geçen gün önemini hızlı bir şekilde artıran girişimcilik ülkelerin ekonomik, sosyal, teknolojik ve hukuki yapılarını da olumlu bir şekilde etkilemektedir. Karşılına çıkan fırsatları en iyi şekilde değerlendiren ve her türlü riski alabilen bireyler bunu kendini ispatlama, başarıma ihtiyacı, topluma ya da yaşadığı bölgeye daha fazla getiri sağlama gibi düşünceler ile yapabilirler.

Ağırlıklı olarak serbest piyasa ekonomisinin hâkim olduğu ülkemizde, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ekonomik kalkınmada önemi büyüktür. Bu sebeple iki yıllık ön lisans eğitimini başarıyla tamamlayacak bireylerin girişimciliği hem teorik olarak hem de uygulama yönünden bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Bu bilgi ve beceriye sahip öğrencilerin mezun oldukları da iş kurma eğilimleri yükselerek kurulan yeni işlerde çalışma potansiyeline sahip gençlere istihdam olanakları sağlayacaklardır. Böylece yaşanan bölge ya da ülkedeki gelir eşitsizliğinin giderilmesi anlamında sağlıklı, düzenli ve sürekli bir gelire sahip bireylerin sayısı hızla artarak devletin de bu anlamda üzerindeki yükün hafiflemesi sağlanacaktır. İş sahibi insanların nüfus içerisindeki payı genişledikçe ülkenin gelişmişlik indeksi olan gini katsayısı da düşecek ve önce bireyin kendisinde başlayan huzur ve mutluluk sonra sırasıyla bakmakla yükümlü olduğu insanlara, çevresine, ait olduğu gruba ve geniş anlamda tüm topluma yansımacaktır.

Çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Çarşamba Ticaret Borsası Meslek Yüksekokulu Bilgisayar programcılığı, Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları, Bankacılık Ve Sigortacılık Ve Çağrı Merkezi ve Hizmetleri olmak üzere dört ayrı ön lisans programında eğitim alan ikinci sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ölçmeye yöneliktir. Çalışmada, sekiz ayrı girişimcilik özelliklerini belirlemek için her girişimcilik özelliği ile ilgili 5 sorudan oluşan toplam kırk soru sorulmuştur. Öğrencilerin bu sorulara verdikleri cevaplar demografik özelliklerine ve okudukları programlara göre karşılaştırılmıştır. Anket örneklem sayısı olan 258 öğrenciye uygulanmış ve elde edilen verilerin gerekli SPSS

programı ile analizi yapılmıştır. Sonuçlara bakıldığında ilk belirgin bulgu öğrencilerin tüm girişimcilik özellikleri düzeylerinin ortalamasının 3,78 olduğu yani örneklem ortalamasına göre öğrencilerin girişimci özelliklerine göre yüksek sayılabilecek bir girişimcilik eğiliminin olduğu görülmektedir. Programlar arası karşılaştırma yapıldığında ise bankacılık ve sigortacılık, bilgisayar programcılığı ve muhasebe ve vergi uygulamaları programları öğrencilerinin ortalamaya yakın bir eğilim sergilediği ancak çağrı merkezi ve hizmetleri programı öğrencilerinin 3,92 gibi bir ortalama ile diğer programlardan daha yüksek bir girişimci özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir. Meslek Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin geleceğe yönelik beklentilerinin olumlu olduğunu bu çerçevede girişimcilik özelliklerine sahip olduğu kanısına varılabilir.

Girişimcilik özelliklerine göre tek tek bakıldığında risk alma, başarıya ihtiyacı ve yaratıcılık yönünden hipotezlerin reddedildiği yani programlar arasında öğrencilerin bu üç özellik düzeyleri arasında, farklılığın olduğu görülmüştür. Bu farklılıklar tek tek incelendiğinde risk alma özelliğinin bilgisayar programcılığı öğrencilerinde diğer programlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Başarıya ihtiyacı özelliğinin yüksek olduğu öğrenci grubu olarak çağrı merkezi ve hizmetleri programı ile banka ve sigortacılık programı öğrencileri, yaratıcılık özelliklerine göre ise çağrı merkezi ve hizmetleri ile bankacılık ve sigortacılık öğrencilerinde diğer öğrencilere göre yüksek olduğu görülmüştür. Yenilikçilik, bağımsızlık, belirsizliğe karşı tolerans, insan ilişkileri ve içsel kontrol özellik düzeylerinde ise hipotezlerin kabul edildiği yani herhangi bir farklılığın olmadığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin farklılık göstermediği girişimcilik özellikleri bakımından fikir ayrılığı yaşamadığı bu özelliklere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışmada ön lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenerek, girişimcilik potansiyeli olan öğrencilere hem akademik anlamda hem de bu potansiyellerini kullanmaları bakımından katkı sağlamak hedeflenmiştir. Meslek Yüksek Okulu'nda okuyan her bireyin, girişimcilik özelliklerine ve girişimcilik eğilimine yüksek denilebilecek bir oranda sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin bu potansiyellerini açığa çıkarabilmek için ise başta devletin gerekli destek, hibe, teşvik, bilgilendirme gibi sübvansiyonlarla ve üniversiteler ile işbirliği içerisinde olmaları ve daha çok öğrenciye bu konuda gerekli eğitimlerin verilmesi konusunda yardımcı olması gerekmektedir. Biz akademisyenlerin ise teorik ders ve bilgilerin yanı sıra gerçek hayata uygulamaya nasıl geçirebilecekleri konusunda gerekli desteği sağlamamız gerekmektedir. Böylece yeni iş fikirleri, başarılı öyküler, iş olanakları, daha fazla bilgi transferi, daha yenilikçi, daha kendine güvenen bireyler yetişecektir. Böylece başarmak için gayret gösteren bir toplumun meydana gelmesi yani girişimci bir toplumun oluşturulması sağlanarak küresel dünyada karşısına çıkan fırsatları en iyi şekilde değerlendirerek rekabet ortamında önde olmamızı sağlayacak bireylerin oluşmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Ağca V. (2005). Girişimcilik, Girişimcilik Yaklaşımları ve Girişimsel Süreç: Kavramsal Bir Çerçeve, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7-1, 149-167.

Başar E., Altın H., Doğan V. (2013), *Meslek Yüksekokulları için Girişimcilik*, Nobel Akademi Yayınevi, 10-14.

- Dündar S. ve Ağca V. (2007). Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma, *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 25-1, 121-142.
- Littunen H.(2000), Entrepreneurship and the Characteristics of the Entrepreneurial Personality, *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 6 (6), s.295-309.
- Macko A. , Tadeusz T. (2000), Entrepreneurship and Risk Taking, *Applied Psychology*, 58(3), s. 469-487.
- Mc Clelland, D.C., (1961). The Achieving Society, *Princeton, N.J:Van Nostrand*,16.
- Morris, Michael H (1998). Entrepreneurial Intensity: Sustainable Advantages for Individuals, *Organizations and Societies*, Greenwood Publishing Group.
- Mueller S.L., Thomas A.S. (2001), Culture and entrepreneurial potential: A nine country study of locus of control and innovativeness, [Journal of Business Venturing](#),16(1),51-75.
- Walker F. A. (1876), The Wages question, 245.
- Timothy J. W., Vijoy R. (2013), Strategic management in the 21st century, 280.
- Shapiro A. (1975), *The displaced, Uncomfortable Entrepreneur*, Psychology Today, 83-88.
- Zhao F. (2005). Exploring the Synergy Between Entrepreneurship and Innovation, *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 11(1), s. 25-42.